

Robert Kmiecik¹**POZYCJA USTROJOWA I PERSPEKTYWY
ROZWOJU SAMORZĄDU ZAWODOWEGO
W POLSCE W OPINII CZŁONKÓW
WYBRANYCH KORPORACJI**

Streszczenie

Rozpoczęte w Polsce ponad trzy dekady temu przemiany społeczno-polityczne spowodowały między innymi aktywizację różnych środowisk zawodowych, które postanowiły oprzeć swoje funkcjonowanie na publicznoprawnych formach działalności. Oznaczało to wykreowanie organizacji o charakterze samorządu korporacyjnego, którego podstawą jest związek osób o przymusowym charakterze członkostwa. Samorząd zawodowy od momentu podjęcia reform ustrojowych w naszym kraju postrzegany był jako ważny element systemu administracyjnego państwa. Od kilku lat trwa w Polsce debata publiczna dotycząca przyszłości samorządu zawodowego. W jej trakcie przywoływane są argumenty podważające zasadność dalszego funkcjonowania tego typu organizacji. Podnoszona jest wątpliwość, czy izby samorządu zawodowego są instytucjami wzmacniającymi dążenia demokratyczne i rozwój samorządu, czy też są strukturą anachroniczną, zagrażającą umacnianiu się ładu rynkowego w Polsce. Warto zatem wskazać na istotę i zadania samorządu zawodowego, ale przede wszystkim zwrócić uwagę na znaczenie tego typu korporacji w tworzeniu instytucji państwa demokratycznego i akceleracji procesów partycypacyjnych. Kluczowy dla przyszłości samorządu zawodowego jest jednak stosunek do macierzystych organizacji osób tworzących tego typu korporacje. Z tego powodu w artykule postanowiono zaprezentować wyniki badań ankietowych dotyczących oceny funkcjonowania wybranych samorządów zawodowych przez ich przedstawicieli. Uzyskane w ten sposób opinie mogą stanowić dla członków i władz samorządowych materiał służący refleksji na temat ich kondycji, ale przede wszystkim optymalizacji działań umacniających tego typu korporacje jako ważny element systemu państwa demokratycznego i społeczeństwa obywatelskiego.

Słowa kluczowe: samorząd zawodowy, zawody zaufania publicznego, decentralizacja, badanie ankietowe

Wstęp

W ostatnich latach samorząd zawodowy poddawany jest w Polsce krytyce ze strony części opinii publicznej, mediów, jak również samych

¹ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, e-mail: robert.kmiecik@amu.edu.pl, ORCID: 0000-0002-0185-9285.

członków organizacji. Wokół jego funkcjonowania nagromadziło się wiele stereotypów i nieporozumień, które często zamazują istotę samorządności. Zdaniem przeciwników samorządu korporacje zawodowe chronią własnych członków, zamiast dbać o interes publiczny poprzez sprawowanie nadzoru nad prawidłowym i rzetelnym wykonywaniem zawodu. Najczęściej pojawiające się wobec samorządu zawodowego zastrzeżenia dotyczą: monopolizacji usług i wzrostu kosztów ich świadczenia, braku rynkowej weryfikacji standardu usług ze względu na słabość kontroli samorządowej, ograniczania możliwości wchodzenia do zawodu młodych i wykształconych osób, źle rozumianego solidaryzmu zawodowego i tolerowania nieetycznych postaw członków samorządu. Nie kwestionując zasadności części zastrzeżeń, trzeba jednak pamiętać, że ich nadmierne uogólnianie jest nadużyciem i może być traktowane jako forma manipulacji. Tabloidyzacja przekazu medialnego sprawia, że opinia publiczna nabiera przekonania o szczególnej kumulacji patologicznych postaw w środowiskach społecznych, które z natury rzeczy powinny wyznaczać standardy rzetelności i praworządności. Krytyka samorządu zawodowego jest także dyskutowana politycznie, bowiem w ciągu ostatnich kilkunastu lat partie głównego nurtu budowały poparcie, dezawuuując znaczenie profesji zaufania publicznego. W ten kontekst działań wpisuje się populistyczny antyelitaryzm, który w większości przypadków zyskuje społeczną akceptację, czy często nieuzasadnione działania deregulacyjne.

Obecnie niezwykle ważne jest, aby te antysamorządowe działania zostały zastąpione efektywnym włączaniem reprezentacji profesji zaufania społecznego w demokratyczny proces decyzyjny. Do tego niezbędne jest jednak zaangażowanie samego środowiska, a zatem warto zastanowić się nad tym, jak członkowie samorządów zawodowych postrzegają macierzyste organizacje i swoją w nich pozycję, a przede wszystkim, czy są realnie zainteresowani zwiększeniem swojej partycypacji w działalności zrzeszających ich korporacji.

Pojęcie i istota samorządu zawodowego

Samorząd zawodowy zajmuje ważne miejsce w systemie demokracji obywatelskiej. Ma na celu ochronę pewnych profesji, które ze względu na dobro społeczne wymagają najwyższych kwalifikacji merytorycznych i moralnych². Organizacje samorządu zawodowego są jednoznacznie traktowane

² S. Wykrętowicz, *Samorząd jako wyraz demokracji obywatelskiej* [w:] *Samorząd w Polsce – istota, formy, zadania*, red. S. Wykrętowicz, Poznań 2012, s. 59.

jako korporacje publicznoprawne, stanowiące ważny element struktury ustrojowej państwa. Pod tym pojęciem rozumiemy organizacyjną formę zrzeszania się osób wykonujących ten sam zawód, której celem jest między innymi reprezentowanie ich interesów wobec władz państwowych, doskonalenie zawodowe i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu oraz ochrona socjalna tychże osób, a także realizowanie szeregu zadań typowych dla związków publicznoprawnych, jak chociażby prowadzenie rejestru osób posiadających prawo wykonywania danego zawodu. To właśnie publicznoprawny zakres działań samorządu zawodowego decyduje o jego istocie i wyróżnia go spośród organizacji o charakterze typowo zrzeszeniowym.

Istotą samorządu zawodowego jest zatem powierzanie zarządu sprawami publicznymi samym zainteresowanym, czyli grupom obywateli zorganizowanych z mocy ustawy w korporacje prawa publicznego³. W konsekwencji od momentu powołania stają się one elementem systemu zdecentralizowanej administracji publicznej⁴.

Podstawowa różnica pomiędzy samorządem zawodowym a terytorialnym polega na tym, że gdy ten ostatni łączy i organizuje ogół mieszkańców pewnego obszaru bez względu na ich osobiste interesy, to samorząd zawodowy zrzesza określone kategorie osób ze względu na ich kwalifikacje i odpowiadające im interesy życiowe. Innymi słowy, samorząd zawodowy ma charakter nieterytorialnych, publicznoprawnych związków przymusowych, występujących jako związki personalne. Jak wynika z powyższej analizy, samorząd zawodowy opiera się niemal wyłącznie na podstawie zawodowej. Tym, co łączy jednostki dla zorganizowania ich do udziału w administracji publicznej, jest szczególna sytuacja społeczno-zawodowa danej jednostki. Tę sytuację wytwarza z jednej strony specjalizacja zawodowa, przyjęta w organizacji życia gospodarczego jako podstawa bytu jednostek, a z drugiej strony porządek prawny, który tej specjalizacji daje prawną rękojmię społeczną. Dzięki temu zawód otrzymuje formę stanową i wytwarza wewnętrzne oraz zewnętrzne więzy, łączące jednostki w grupy.

Więź łącząca członków samorządu musi mieć charakter publicznoprawny. Nie każda forma reprezentowania interesów grupowych spełnia to kryterium. Nieporozumieniem jest zatem mylenie dwóch różnych dążeń, a mianowicie prawa do zrzeszania się z prawem do zarządzania własnymi sprawami. O ile wynikająca z prawa do zrzeszania się zasada dobrowolności nie budzi zastrzeżeń w odniesieniu do stowarzyszeń, to nie ulega

³ M. Waligórski, *Izby samorządu zawodowego* [w:] *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, red. J. Stelmasiak, J. Szreniawski, Bydgoszcz–Lublin 2002, s. 97.

⁴ M. Cherka, *Samorządy zawodowe a wolność zrzeszania się obywateli* [w:] *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, red. J. Filipek, Bielsko-Biała 2003, s. 66.

wątpliwości, że kłóci się z podstawowymi aspektami wyrażającymi istotę korporacji publicznych, a takimi są izby samorządu zawodowego⁵.

Nie ulega zatem wątpliwości, że szczególnie predestynowane do funkcjonowania w ramach korporacji samorządowej są „zawody zaufania publicznego”. Określenie to wydaje się dużo trafniejsze od pojęcia „wolnego zawodu”, bowiem, jak zauważa Zbigniew Leoński, istnieją samorządy zawodowe osób, co do których można mieć wątpliwości, czy należą do wolnych zawodów. W szczególności chodzi tu o samorząd zawodowy notariuszy i komorników sądowych, którzy wykonują czynności urzędowe (przypisywane organowi państwowemu) oraz używają pieczęci urzędowych, tak jak organy państwa, i których przepisy nazywają funkcjonariuszami publicznymi czy osobami zaufania publicznego⁶.

Problem polega jednak na tym, że zawód zaufania publicznego to instytucja niezdefiniowana dokładnie ani przez prawo, ani przez doktrynę czy orzecznictwo. Najwięcej trudności wywołuje kwestia określenia atrybutów tego zawodu. Bardzo konstruktywna jest propozycja Jerzego Hausnera, który do cech istotnych zawodu zaufania publicznego zalicza:

- powierzanie uprawiającym taki zawód informacji dotyczących życia prywatnego osób korzystających z ich usług,
- uznawanie tych informacji za tajemnicę zawodową, która nie może być ujawniana,
- objęcie osób dysponujących taką tajemnicą immunitetem zwalniającym ich od odpowiedzialności karnej za nieujawnienie informacji,
- niepodleganie regułom hierarchii urzędniczej,
- występowanie sformalizowanej deontologii zawodowej⁷.

Z kolei Jacek Sobczak podkreśla, że na zaufanie publiczne składa się szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: przekonanie o zachowaniu przez wykonującego wyróżniony w ten sposób zawód dobrej woli, właściwej motywacji, należytej staranności profesjonalnej oraz wiary w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu⁸.

Przynależność do grupy wykonującej zawód zaufania publicznego powinna być formą nobilitacji społecznej, wynikającej z obowiązujących w środowisku wysokich standardów profesjonalnych i nienagannej postawy etycznej. Obserwacja działających obecnie w Polsce samorządów zawodowych

⁵ M. Zdyb, *Działalność gospodarcza i publiczne prawo gospodarcze*, Zakamycze 2002, s. 131.

⁶ Z. Leoński, *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2000, s. 209.

⁷ „Gazeta Prawna”, nr 89 z 9 maja 2002 r.

⁸ J. Sobczak, *Zawody zaufania publicznego. Regulacja konstytucyjna i jej konsekwencje* [w:] *Zawody zaufania publicznego? Wybrane zagadnienia odpowiedzialności zawodowej radców prawnych i lekarzy*, red. J. Sobczak, J. Skrzypczak, M. Urbaniak, Poznań 2015, s. 45.

prowadzi do wniosku, że wiele spośród nich nie wykazuje niezbędnej spójności moralnej, deontologicznej i organizacyjnej. Jest to argument dla krytyków korporacjonizmu zawodowego, którzy podkreślają, że niektóre profesje zdecydowanie za wcześnie obdarzone zostały zaufaniem publicznym i przywilejem samorządu.

Pojęcie zawodu zaufania publicznego pojawiło się po raz pierwszy wśród norm polskiego prawa konstytucyjnego w art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. Stwierdzono w nim, że: „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Zapis ten był w istocie rzeczy uznaniem stanu faktycznego, bowiem w momencie jego wprowadzenia już od kilkunastu lat funkcjonowały w Polsce korporacje samorządu zawodowego. Pierwsze organizacje tego typu, obejmujące adwokatów i radców prawnych, rozpoczęły swoje funkcjonowanie w oparciu o ustawy uchwalone w 1982 r.

Obecnie w polskim systemie prawnym obowiązuje 17 uregulowań rangi ustawowej, umożliwiających powołanie następujących samorządów zawodowych:

1. adwokackiego, na podstawie ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze,
2. radców prawnych, na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych,
3. lekarsko-weterynaryjnego, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych,
4. notarialnego, na podstawie ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie,
5. aptekarskiego, na podstawie ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich,
6. doradców podatkowych, na podstawie ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym,
7. architektów i inżynierów budownictwa, na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów,
8. rzeczników patentowych, na podstawie ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych,
9. psychologów, na podstawie ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów⁹,

⁹ Samorząd psychologów, pomimo upływu czasu, znajduje się *in statu nascendi*. Ten przedłużający się ponad miarę proces powstawania stanowi poważne zagrożenie dla in-

10. kuratorów sądowych, na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych,
11. diagnostów laboratoryjnych, na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej,
12. lekarskiego, na podstawie ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich,
13. pielęgniarek i położnych, na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych,
14. fizjoterapeutów, na podstawie ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty,
15. biegłych rewidentów, na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym,
16. komorniczego, na podstawie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych,
17. ratowników medycznych, na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego i samorządzie ratowników medycznych.
18. Wymienione powyżej samorzady można podzielić, w zależności od stopnia pokrewieństwa i specyfiki zawodowej, na cztery grupy, a mianowicie na korporacje reprezentujące: zawody prawnicze i związane z wykonywaniem prawa, zawody medyczne, zawody powstałe w wyniku rozwoju gospodarki rynkowej, czyli zawody ekonomiczne, oraz zawody związane z pełnieniem funkcji w budownictwie i projektowaniu przestrzennym¹⁰.

teresu społecznego, ponieważ według ustawy to Regionalne Izby Psychologów powinny przyznawać prawo wykonywania zawodu. Z uwagi na fakt, że do tej pory nie powołano samorządu psychologów, zadanie to przekazano marszałkom województw, którzy nie dysponują wystarczającymi instrumentami umożliwiającymi prawidłową weryfikację kompetencji wymaganych do wykonywania tej profesji. Z zapowiedzi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika jednak, że najprawdopodobniej powstanie nowa ustawa regulująca zawód i samorząd zawodowy psychologów.

¹⁰ W 1991 r. utworzono samorząd maklerów, a więc zawodu zajmującego się obsługą powstającego wówczas rynku kapitałowego. Działając jako Związek Maklerów Papierów Wartościowych, wyposażony został we wszelkie kompetencje samorządu zawodowego, opierając się na obligatoryjnej przynależności wszystkich maklerów. W 1993 r. samorząd został nawet poszerzony o doradców w zakresie publicznego obrotu papierami wartościowymi. Niestety w 1997 r. Związek Maklerów Papierów Wartościowych i Doradców w Zakresie Publicznego Obrotu Papierami Wartościowymi ustawowo przekształcono w stowarzyszenie działające jako podmiot prawa prywatnego. Zob. K. Muszyński, P. Skuczyński, *Rozwój i kryzys konstytucji społecznej. Przypadek samorządów zawodowych*, Warszawa 2020, s. 166.

Cel i metodologia przeprowadzonych badań empirycznych

Samorząd zawodowy jest organizacją społeczno-polityczną umocowaną w zdecentralizowanym systemie administracji publicznej w Polsce, która nabrała nowego kształtu po roku 1989. Ponad trzy dekady funkcjonowania samorządu zawodowego to czas, w którym ujawniły się zalety i mankamenty tej organizacji. Odpowiednia perspektywa czasowa pozwala obiektywnie spojrzeć na obowiązujące dotychczas rozwiązania i wyciągnąć konstruktywne wnioski dotyczące dalszego rozwoju samorządu zawodowego.

Tego typu refleksja powinna pochodzić od osób, którym najbardziej zależy na poprawie funkcjonowania danej profesji, czyli członków samorządu zawodowego. W Polsce natomiast można zaobserwować zjawisko odwrotne, przejawiające się w ogólnym narzucaniu nowych rozwiązań bez konsultacji ze strukturami samorządowymi. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia interesu publicznego, które deprecjonuje dotychczasowe doświadczenia samorządowe w kontekście funkcjonowania zawodów zaufania publicznego. Władze rządowe, które inicjują zmiany w prawie, jak również osoby piastujące stanowiska samorządowe powinny przede wszystkim brać pod uwagę propozycje zgłaszane przez środowisko zawodowe.

Z tego względu autor podjął się zadania, jakim było przeprowadzenie cyklu badań ankietowych, których głównym celem jest odpowiedź na pytanie:

Jaka jest ocena funkcjonowania samorządu zawodowego przez członków korporacji?

Badania prowadzone były metodą sondażową, przy wykorzystaniu technik ankietowania. Narzędziem był anonimowy kwestionariusz ankiety. W prowadzonych badaniach zastosowano pytania:

- **otwarte** – respondenci mogli dowolnie kształtować swoje odpowiedzi,
- **półotwarte** – respondentom oprócz zaproponowanej listy odpowiedzi stworzono możliwość wypowiedzenia własnych opinii na temat danego problemu lub uzasadnienia wyboru danego wariantu odpowiedzi,
- **zamknięte jednokrotnego wyboru** – respondenci wybierali jedną z zaproponowanych odpowiedzi w kilkustopniowej skali.

W badaniu zamieszczono również pytania metryczkowe (pytania o wiek, płeć oraz staż zawodowy respondentów).

W toku prowadzonych badań starano się poruszyć najistotniejsze zagadnienie związane z funkcjonowaniem poszczególnych korporacji zawodowych. Pytano więc o rolę samorządu w demokratycznym państwie prawa, ocenę dotychczasowego funkcjonowania samorządu, zakres posiadanych przez samorząd kompetencji oraz ewentualną możliwość wykony-

wania zadań samorządowych przez władze rządowe. W badaniu proszono również o uszeregowanie kompetencji samorządowych według kryterium istotności. Następnie zadaniem ankietowanych osób było ocenienie stopnia realizacji poszczególnych kompetencji samorządowych. Zapytano także o sposób finansowania samorządu oraz zasady wyboru władz. Badane osoby miały także możliwość wskazania rzeczy, które ich zdaniem należałoby zmienić w funkcjonowaniu samorządu. Zaprezentowane powyżej problemy badawcze zostały zoperacjonalizowane w formie pytań wchodzących w skład kwestionariusza ankiety.

Zebrane za pomocą kwestionariusza ankiety dane zostały zweryfikowane pod kątem ich wartości i przydatności badawczej, wprowadzone do komputera i poddane operacjom typu statystycznego. W ten sposób zebrane informacje zostały poddane analizie ilościowej i jakościowej w kontekście postawionych pytań badawczych. W analizie badań ujęto korelację trójmianową ze zmiennymi niezależnymi, takimi jak: wiek, płeć oraz staż zawodowy respondentów. Wyniki badań empirycznych przedstawione są w rozkładzie procentowym lub też w liczbach rzeczywistych.

Z uwagi na celowy dobór próby badawczej, ograniczony terytorialnie do Wielkopolski, zakres prowadzonej analizy, a także chęć udziału w badaniu jedynie ośmiu samorządów zawodowych, prezentowane wyniki nie są zapewne reprezentatywne dla ogólnej populacji poszczególnych korporacji w skali kraju. W konsekwencji wyników badań nie można odnosić do wszystkich przedstawicieli danej profesji. Eksperycki charakter badania powoduje jednak, że wiedza uzyskana w jego trakcie pochodzi od osób legitymujących się odpowiednim doświadczeniem zawodowym, które upoważnia do rzetelnej oceny dotychczasowego funkcjonowania macierzystej korporacji samorządowej.

Wyniki badania ankietowego

Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem techniki ankiety internetowej (CAWI). Ankieta została rozesłana poprzez aplikację internetową ANKIETER w okresie od 15 kwietnia do 21 sierpnia 2024 roku. Ankietę wysłano do **19 862** osób należących do ośmiu samorządów zawodowych. Ostateczna liczebność próby została ustalona na **464** respondentów, co stanowi około 2,3% badanej populacji osób, do których wysłano zaproszenie do wypełnienia kwestionariusza ankiety.

Szczegółową relację pomiędzy próbą a populacją przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Struktura próby (próba a populacja badana – wskaźnik „zwrotów”)

		Liczba wypełnionych ankiet	% w próbie N=464	Liczba wysłanych zaproszeń	% uzyskanych ankiet <i>response rate</i>
Członkostwo w samorządzie zawodowym:	Samorząd lekarski	160	34,5%	10964	1,46
	Samorząd adwokacki	77	16,6%	1544	4,99
	Samorząd radcowski	65	14,0%	4404	1,48
	Samorząd lekarsko-weterynaryjny	64	13,8%	1397	4,58
	Samorząd doradców podatkowych	39	8,4%	880	4,43
	Samorząd komorniczy	24	5,2%	299	8,03
	Samorząd notarialny	24	5,2%	329	7,29
	Samorząd farmaceutów	11	2,4%	45	24,44
	Ogółem	464	100,0%	19862	2,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Z powyższej tabeli wynika, że co trzecia osoba znajdująca się w próbie badawczej należy do samorządu lekarskiego. Samorząd adwokacki i radcowski jest obecny w odpowiedziach uzyskanych odpowiednio przez 16 oraz 14% osób, które wypełniły kwestionariusz. Jednak relatywnie największą „reprezentację” ma samorząd aptekarski oraz komorniczy.

Kwestionariusz ankiety składał się z 17 pytań (13 pytań w części głównej i dodatkowo 4 pytań o charakterze metryczkowym). Zanim zostaną zaprezentowane szczegółowe wyniki badań ankietowych, warto przyjrzeć się grupie badawczej ze względu na jej podstawowe zmienne społeczno-demograficzne.

Tabela 2. Rozkład wieku ankietowanych

		Liczebność	% z N w kolumnie
Wiek	25–35 lat	99	21,4%
	36–50 lat	231	49,9%
	Powyżej 50 lat	133	28,7%
	Ogółem	463	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Co druga ankietowana osoba mieściła się w przedziale wiekowym pomiędzy 36 a 50 rokiem życia. Co piąty respondent znalazł się w kategorii wieku pomiędzy 25 a 35 lat, natomiast osób powyżej 50 lat było blisko 30%.

Tabela 3. Płeć i staż zawodowy osób uczestniczących w badaniu

		Staż zawodowy							
		1–10 lat pracy		11–20 lat pracy		Powyżej 20 lat pracy		Ogółem	
		Liczebność	% z N w kolumnie	Liczebność	% z N w kolumnie	Liczebność	% z N w kolumnie	Liczebność	% z N w kolumnie
Płeć	Kobieta	75	56,4%	62	40,8%	63	36,2%	200	43,6%
	Mężczyzna	58	43,6%	90	59,2%	109	62,6%	257	56,0%
	Inna	0	0,0%	0	0,0%	2	1,1%	2	0,4%
	Ogółem	133	100,0%	152	100,0%	174	100,0%	459	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W badanej próbie nieznacznie przeważają mężczyźni, którzy stanowią 56% ankietowanych. Najwięcej osób uczestniczących w badaniu pracuje w zawodzie powyżej 20 lat (38%), natomiast co trzecia osoba ma za sobą od 11 do 20 lat stażu pracy.

Pytanie pierwsze brzmiało: **Czy Pani/Pana zdaniem samorząd zawodowy jest ważnym elementem modelu ustrojowego państwa demokratycznego?**

Tabela 4. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 1

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy Pani/Pana zdaniem samorząd zawodowy jest ważnym elementem modelu ustrojowego państwa demokratycznego?	Tak	327	70,8%
	Nie	67	14,5%
	Trudno powiedzieć	68	14,7%
	Ogółem	462	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, że dla większości osób, które wypełniły ankietę (ponad 70%), samorząd zawodowy jest organizacją będącą istotnym elementem ustroju państwa demokratycznego. Warto zauważyć, że negatywną opinię w tej ogólnej, ale bardzo istotnej kwestii zadeklarowało niemal 15% ankietowanych. Ponadto zbliżona liczba osób nie ma w tej sprawie wyrobionego zdania.

Pytanie drugie brzmiało: **Czy zorganizowane w swoich samorządach zawody zaufania publicznego powinny zachować podmiotowość i niezależność w relacjach z organami administracji rządowej?**

Tabela 5. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 2

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy zorganizowane w swoich samorządach zawody zaufania publicznego powinny zachować podmiotowość i niezależność w relacjach z organami administracji rządowej?	Tak	415	90,2%
	Nie	16	3,5%
	Trudno powiedzieć	29	6,3%
	Ogółem	460	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Zdecydowana większość ankietowanych uznała postulat niezależności i podmiotowości samorządów zawodów zaufania publicznego w relacjach z administracją rządową za słuszny. Przeciwnego zdania było niewiele ponad 3% osób uczestniczących w pomiarze, natomiast brak jednoznacznej opinii w tej kwestii zadeklarowało 6% respondentów.

Pytanie trzecie brzmiało: **Czy Pani/Pana zdaniem zadania wykonywane przez samorząd zawodowy mogą być skutecznie realizowane przez władze rządowe?**

Tabela 6. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 3

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy Pani/Pana zdaniem zadania wykonywane przez samorząd zawodowy mogą być skutecznie realizowane przez władze rządowe?	Zdecydowanie tak	33	7,3%
	Raczej tak	64	14,2%
	Raczej nie	106	23,5%
	Zdecydowanie nie	218	48,3%
	Trudno powiedzieć	30	6,7%
	Ogółem	451	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Większość osób ankietowanych sceptycznie odnosi się do pomysłu realizowania zadań samorządu przez władze centralne (72%), przy czym 48% z nich zdecydowanie odrzuca takie rozwiązanie. Warto jednak zauważyć, że co piąty ankietowany dopuszcza możliwość skutecznej realizacji zadań samorządu przez władze rządowe.

Pytanie czwarte brzmiało: **Jak Pani/Pan ocenia dotychczasowe funkcjonowanie macierzystego samorządu?**

Blisko połowa osób uczestniczących w badaniu pozytywnie ocenia dotychczasowe funkcjonowanie samorządu zawodowego (46%), przy czym ocenę bardzo dobrą wybrał co dziesiąty ankietowany. Z niepokojem należy jednak zauważyć, że prawie 40% respondentów krytycznie odnosi się do

działalności samorządu zawodowego, a 14% nie ma w tej sprawie wykrystalizowanej opinii.

Tabela 7. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 4

		Liczebność	% z N w kolumnie
Jak Pan/Pani ocenia dotychczasowe funkcjonowanie macierzystego samorządu zawodowego?	Bardzo dobrze	45	9,7%
	Dobrze	170	36,7%
	Źle	120	25,9%
	Bardzo źle	62	13,4%
	Trudno powiedzieć	66	14,3%
	Ogółem	463	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Pytanie piąte brzmiało: **W jakim stopniu macierzysty samorząd spełnia oczekiwania zrzeszonych w nim osób?**

Tabela 8. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 5

		Liczebność	% z N w kolumnie
W jakim stopniu macierzysty samorząd spełnia oczekiwania zrzeszonych w nim osób?	Bardzo dobrze	35	7,7%
	Dobrze	153	33,5%
	Źle	126	27,6%
	Bardzo źle	62	13,6%
	Trudno powiedzieć	81	17,7%
	Ogółem	457	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W badanej próbie wystąpił taki sam odsetek osób pozytywnie i negatywnie oceniających poziom spełniania oczekiwań członków przez macierzysty samorząd (po 41%). Jednak w przypadku opinii krytycznych jest nieco więcej tych o zdecydowanie negatywnym zabarwieniu.

Pytanie szóste brzmiało: **Czy Pani/Pana zdaniem macierzysty samorząd posiada wystarczający zakres kompetencji?**

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, że ponad połowa ankietowanych (60%) ocenia zakres kompetencji samorządu jako wystarczający, przy czym odmiennego zdania była co piąta osoba wypełniająca kwestionariusz. Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że prawdopodobnie większość osób oceniała zakres kompetencji w kontekście działań samorządu, czy też aktywności inicjowanej do tej pory. Przy negatywnej ocenie tej aktywności wzrasta przekonanie o wystarczającym zakresie kompetencji. Przeprowadzone obliczenia wykazały istotnie statystyczną korelację na poziomie $p < 0,01$.

Tabela 9. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 6

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy Pani/Pana zdaniem macierzysty samorząd zawodowy posiada wystarczający zakres kompetencji?	Zdecydowanie tak	60	13,5%
	Raczej tak	210	47,1%
	Raczej nie	86	19,3%
	Zdecydowanie nie	40	9,0%
	Trudno powiedzieć	50	11,2%
	Ogółem	446	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Kolejny problem badawczy dotyczył uszeregowania kompetencji samorządu zawodowego według ich znaczenia dla członków korporacji. Respondentów poproszono o stworzenie rankingu zadań samorządu od – ich zdaniem – najważniejszych do najmniej istotnych (od 1 pkt do 7 pkt).

Zagadnienie siódme dotyczyło następującej kwestii: **Proszę uszeregować kompetencje samorządu zawodowego od najważniejszej do najmniej istotnej**¹¹.

Tabela 10. Odpowiedzi ankietowanych odnoszące się do zagadnienia 7

Proszę uszeregować kompetencje samorządu zawodowego od najważniejszej do najmniej istotnej. Zaznacz i ustaw odpowiedzi w odpowiedniej kolejności, przeciągając je za pomocą kursora.	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Reprezentowanie interesów zawodowych wobec władz państwowych	419	2,06	1,42
Nadzór nad wykonywaniem zawodu	415	2,75	1,72
Kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu	415	3,36	1,51
Doskonalenie zawodowe i określanie programów kształcenia	409	3,80	1,53
Organizacja i prowadzenie sądownictwa zawodowego	400	4,80	1,54
Działalność naukowo-edukacyjna	398	5,24	1,57
Działania służące integracji środowiska zawodowego	405	5,60	1,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

¹¹ W przypadku odpowiedzi na to pytanie poproszono respondentów o uszeregowanie kompetencji, przypisując im punkty od 1 pkt do 7 pkt. Przy czym wskazanie uznane za najważniejsze uzyskiwało 1 pkt, a najmniej ważne 7 pkt. Po obliczeniu średnich arytmetycznych przyznanych punktów powstała lista rankingowa kompetencji. Dla każdej z siedmiu kompetencji obliczono również odchylenie standardowe (σ), które informuje o stopniu zróżnicowania odpowiedzi respondentów. Im wartość odchylenia standardowego jest wyższa, tym ankietowane osoby były mniej zgodne do umiejscawiania danej kompetencji w konkretnym punkcie/miejscu listy rankingowej.

Za najbardziej istotną kompetencję samorządu ankietowane osoby uznały reprezentowanie interesów zawodowych wobec władz państwowych ($\bar{x}=2,06$ pkt), nadzór nad wykonywaniem zawodu został wskazany na drugiej pozycji ($\bar{x}=2,75$ pkt), natomiast na trzecim miejscu znalazły się kompetencje związane z kształtowaniem zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu ($\bar{x}=3,36$ pkt). Z kolei najmniej istotnymi z punktu widzenia respondentów zadaniami samorządu (wymienionymi w pytaniu ankietowym) była integracja środowiska zawodowego oraz działalność naukowo-edukacyjna.

Oprócz pytania o rangę zadań samorządu zawodowego zapytano również o ich ocenę. Została ona dokonana z wykorzystaniem wskazania trzech możliwości, a mianowicie: ocena pozytywna, negatywna oraz trudno powiedzieć. W przypadku obliczeń przeprowadzonych dla tego zagadnienia zliczono odpowiedzi pozytywne. Procenty nie sumują się do 100%, ponieważ można było wybrać więcej niż jedno wskazanie.

Zagadnienie ósme dotyczyło zatem następującej kwestii: **Proszę ocenić wymienione kompetencje samorządów zawodowych.**

Tabela 11. Ocena kompetencji samorządu zawodowego – wymiar pozytywny

		Liczebność	% z N Ogółem w kolumnie
Ocena kompetencji samorządu zawodowego – wymiar pozytywny	Doskonalenie zawodowe i określanie programów kształcenia	250	68,5%
	Nadzór nad wykonywaniem zawodu	228	62,5%
	Kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu	210	57,5%
	Działania służące integracji środowiska zawodowego	208	57,0%
	Organizacja i prowadzenie sądownictwa zawodowego	207	56,7%
	Działalność naukowo-edukacyjna	189	51,8%
	Reprezentowanie interesów zawodowych wobec władz państwowych	139	38,1%
	Ogółem	365	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najbardziej przychylna ocena została wystawiona samorządowi zawodowemu w kontekście doskonalenia zawodowego i tworzenia programów kształcenia oraz nadzoru nad przestrzeganiem zasad etyki zawodowej. Tabela 12 pokazuje zestawienie odpowiedzi negatywnie opiniujących poszczególne kompetencje samorządu.

Tabela 12. Ocena kompetencji samorządu zawodowego – wymiar negatywny

		Liczebność	% z N Ogółem w kolumnie
Ocena kompetencji samorządu zawodowego – wymiar negatywny	Reprezentowanie interesów zawodowych wobec władz państwowych	207	73,9%
	Kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu	136	48,6%
	Działalność naukowo-edukacyjna	124	44,3%
	Działania służące integracji środowiska zawodowego	122	43,6%
	Doskonalenie zawodowe i określanie programów kształcenia	114	40,7%
	Nadzór nad wykonywaniem zawodu	104	37,1%
	Organizacja i prowadzenie sądownictwa zawodowego	95	33,9%
	Ogółem	280	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Prawie trzy czwarte ankietowanych negatywnie oceniło działania samorządu w zakresie reprezentowania interesów zawodowych na szczeblu władz państwowych. Negatywna ocena pojawiła się również w przypadku działań samorządu związanych z kształtowaniem zasad i czuwaniem nad etyką zawodową. Twierdzi tak blisko połowa osób, które zaznaczyły jakąkolwiek odpowiedź negatywną.

Pytanie dziewiąte brzmiało: **Czy Pani/Pana zdaniem sposób finansowania macierzystego samorządu pozwala na realizację nałożonych na niego zadań?**

Tabela 13. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 9

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy Pani/Pana zadaniem sposób finansowania macierzystego samorządu pozwala na realizację nałożonych na niego zadań?	Zdecydowanie tak	152	33,8%
	Raczej tak	178	39,6%
	Raczej nie	33	7,3%
	Zdecydowanie nie	17	3,8%
	Trudno powiedzieć	70	15,6%
	Ogółem	450	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Prawie trzy czwarte ankietowanych ocenia środki finansowe, którymi rozporządza samorząd, jako adekwatne do nałożonych na niego zadań, natomiast przeciwnego zdania była co dziesiąta badana osoba.

Pytanie dziesiąte brzmiało: **Czy Pani/Pana zdaniem zasady wyboru władz macierzystego samorządu gwarantują demokratyczny sposób sprawowania władzy?**

Tabela 14. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 10

		Liczebność	% z N w kolumnie
Czy Pani/Pana zdaniem zasady wyboru władz macierzystego samorządu gwarantują demokratyczny sposób sprawowania władzy?	Zdecydowanie tak	96	21,6%
	Raczej tak	183	41,1%
	Raczej nie	62	13,9%
	Zdecydowanie nie	42	9,4%
	Trudno powiedzieć	62	13,9%
	Ogółem	445	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Pozytywna ocena zasad wyboru władz samorządu została wyrażona przez większość ankietowanych (63%), natomiast przeciwnego zdania był co piąty z nich. Warto podkreślić, że 14% osób uczestniczących w badaniu nie miało w tej kwestii wyrobionego zdania.

Pytanie jedenaste brzmiało: **Co Pani/Pana zdaniem należałoby zmienić w funkcjonowaniu samorządu zawodowego?** W kwestionariuszu ankiety wymieniono potencjalne kierunki zmian. Wybrane wskazania zliczono z zastrzeżeniem, że każdy z respondentów mógł zaznaczyć więcej niż jeden wybór, z tego powodu procenty w tabeli 15 nie sumują się do 100.

Tabela 15. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie 11

		Liczebność	% z kolumnie
Postulowane propozycje zmian	Zasady finansowania samorządu	160	37,5%
	System szkoleń i podnoszenia kwalifikacji	140	32,8%
	Charakter członkostwa w samorządzie	133	31,1%
	Funkcjonowanie systemu odpowiedzialności zawodowej	130	30,4%
	Sposób wyboru władz	119	27,9%
	Funkcjonowanie samorządu nie wymaga zmian	82	19,2%
	Ogółem	427	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Prawie 40% respondentów wskazało na potrzebę modyfikacji zasad finansowania samorządu zawodowego. Z kolei co trzecia osoba twierdzi, że zmianie powinien ulec system szkoleń i podnoszenia kwalifikacji. Prawie tyle samo ankietowanych postuluje odejście od obecnego charakteru członkostwa w samorządzie zawodowym oraz zmianę systemu odpowiedzialności zawodowej.

Zakończenie

Z przeprowadzonych badań należy wyciągnąć cztery wnioski.

1. Wyraźna większość ankietowanych (ponad 70%) uważa, że samorząd zawodowy jest istotnym elementem ustroju państwa demokratycznego, natomiast stanowisko negatywne i neutralne w tej ogólnej, ale bardzo ważnej kwestii zadeklarowało niemal 15% respondentów. Z kolei ponad 90% badanych osób odniosło się pozytywnie do zasady niezależności i podmiotowości samorządów zawodów zaufania publicznego w relacjach z administracją rządową. Jednocześnie wyraźna większość osób ankietowanych (prawie 72%) krytycznie ocenia pomysł realizowania zadań samorządu przez władze centralne, przy czym 48% nie ma w tej kwestii wątpliwości. Jednak warto zauważyć, że co piąty respondent dopuszcza – w większej lub mniejszej mierze – możliwość skutecznej realizacji zadań samorządu przez władze centralne.

2. Blisko połowa osób uczestniczących w badaniu pozytywnie ocenia dotychczasowe funkcjonowanie samorządu zawodowego (46%), przy czym ocenę bardzo dobrą wybrał co dziesiąty ankietowany. Z niepokojem należy jednak zauważyć, że prawie 40% respondentów krytycznie odnosi się do działalności samorządu zawodowego, a 14% nie ma w tej sprawie wykrystalizowanej opinii. W badanej próbie wystąpił taki sam odsetek osób pozytywnie i negatywnie oceniających poziom spełniania oczekiwań członków przez macierzysty samorząd (po 41%). Jednak w przypadku opinii krytycznych jest nieco więcej tych o zdecydowanie negatywnym zabarwieniu.

3. Z przeprowadzonych obliczeń wynika, że 60% ankietowanych ocenia zakres kompetencji samorządu jako wystarczający. Z kolei 20% osób uczestniczących w badaniu jest przeciwnego zdania. Za najbardziej istotną kompetencję samorządu ankietowane osoby uznały reprezentowanie interesów zawodowych wobec władz państwowych, nadzór nad wykonywaniem zawodu oraz kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania danej profesji. Z kolei najmniej ważnymi z punktu widzenia respondentów zadaniami samorządu była integracja środowiska zawodowego oraz działalność naukowo-edukacyjna.

4. Zdecydowana większość ankietowanych – obejmująca 73% osób uczestniczących w badaniu – uważa środki finansowe, którymi rozporządza samorząd, za adekwatne do podejmowanych zadań. Przeciwnego zdania była natomiast co dziesiąta badana osoba. Z kolei pozytywna ocena zasad wyboru władz samorządu została wyrażona przez 63% ankietowanych, natomiast przeciwnego zdania było 20% spośród nich. Warto podkreślić, że 14% osób uczestniczących w badaniu nie miało w tej kwestii ugruntowanej opinii.

Należy stwierdzić, że w opinii członków macierzyste samorządy zawodowe powinny poprawić swoje funkcjonowanie. Jedynie 20% respondentów nie oczekuje w tej mierze jakichkolwiek zmian. Ponad 37% osób uczestniczących w badaniu uważa, że należy zmodyfikować zasady finansowania samorządu. Z kolei dla prawie 33% respondentów ważne jest zwiększenie efektywności systemu szkoleń i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Szczególnie może jednak niepokoić fakt, że ponad 30% członków badanych samorządów zawodowych opowiada się za zmianą charakteru członkostwa w macierzystych organizacjach. Taką postawę można interpretować jako przejaw dezaprobaty dla publicznoprawnych izb reprezentujących profesje zaufania społecznego, a więc w istocie rzeczy postulat likwidacji samorządów zawodowych. Nie można jednak wykluczyć bardziej prozaicznej przyczyny, a mianowicie braku wiedzy samych zainteresowanych na temat istoty i roli samorządu zawodowego w państwie demokratycznym. Tak czy inaczej, jest to poważne ostrzeżenie i jednocześnie sygnał dla władz samorządów zawodowych, aby poprzez podniesienie efektywności podejmowanych działań, zwiększenie partycypacji członków w funkcjonowaniu rodzimych korporacji, ale także poprzez edukację społeczną zwiększać świadomość reprezentowanych środowisk. Ta ostatnia kwestia jest szczególnie istotna w kontekście słabego uczestnictwa członków samorządów w badaniu ankietowym. Frekwencja na poziomie 2,3% jest oczywiście rozczarowująca, ale bardziej niebezpieczna dla przyszłości samorządów zawodowych jest bierność i obojętność ich członków na sprawy wykraczające poza partykularny interes.

Bibliografia

- Cherka M., *Samorządy zawodowe a wolność zrzeszania się obywateli* [w:] *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, red. J. Filipek, Bielsko-Biała 2003.
- Leoński Z., *Zarys prawa administracyjnego*, Warszawa 2000.
- Muszyński K., Skuczyński P., *Rozwój i kryzys konstytucji społecznej. Przypadek samorządów zawodowych*, Warszawa 2020.
- Sobczak J., *Zawody zaufania publicznego. Regulacja konstytucyjna i jej konsekwencje* [w:] *Zawody zaufania publicznego? Wybrane zagadnienia odpowiedzialności zawodowej radców prawnych i lekarzy*, red. J. Sobczak, J. Skrzypczak, M. Urbaniak, Poznań 2015.

- Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. 1982, nr 16, poz. 124 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. 1982, nr 19, poz. 145 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz.U. 1991, nr 8, poz. 27 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 1991, nr 22, poz. 91, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz.U. 1991, nr 41, poz. 179 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz.U. 1996, nr 102, poz. 475 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 1997 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 1997, nr 133, poz. 882 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz.U. 2001, nr 5, poz. 42 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz.U. 2001, nr 49, poz. 509 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. 2001, nr 73, poz. 763).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz.U. 2001, nr 98, poz. 1071).
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz.U. 2001, nr 100, poz. 1083).
- Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz.U. 2009, nr 219, poz. 1708 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz.U. 2011, nr 174, poz. 1038).
- Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz.U. 2015, poz. 1994).
- Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. 2017, poz. 1089).
- Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego i samorządzie ratowników medycznych (Dz.U. 2022, poz. 2705).
- Waligórski M., *Izby samorządu zawodowego* [w:] *Prawo administracyjne ustrojowe. Podmioty administracji publicznej*, red. J. Stelmasiak, J. Szreniawski, Bydgoszcz–Łublin 2002.
- Wykrętowicz S., *Samorząd jako wyraz demokracji obywatelskiej* [w:] *Samorząd w Polsce – istota, formy, zadania*, red. S. Wykrętowicz, Poznań 2012.
- Zdyb M., *Działalność gospodarcza i publiczne prawo gospodarcze*, Zakamycze 2002.

The systemic position and prospects for the development of professional self-government in Poland in the opinion of members of selected corporations

Abstract

The socio-political changes which had begun in Poland over three decades ago resulted in, inter alia, the activation of various occupational groups that have decided to operate based on public law. This meant the creation of corporate self-government organizations that are based on associations of persons with compulsory membership. Ever since the political reforms in Poland have been undertaken, professional self-government has been considered an important element of the state's administrative system. For several years in Poland there has been a public debate on the future of professional self-government during which arguments have been raised that question the need for the continued functioning of this type of organizations. Moreover, doubts have been raised as to whether the chambers

of professional self-government strengthen democratic aspirations and the development of self-governance, or whether they are anachronistic structures that threaten the consolidation of the market order in Poland. Therefore, it is not only worth pointing out the essence and the tasks of professional self-government, as well as its historical development in the country, but first of all to draw attention to the importance of this type of entities in creating democratic state institutions and in accelerating participatory processes. Crucial to the future of professional self-government, however, is the attitude toward the parent organizations of those who form such corporations. For this reason, the article decides to present the results of a survey on the evaluation of the functioning of selected professional self-governments by their representatives. The opinions obtained in this way can provide members and authorities of professional self-governments with material for reflection, but most importantly for optimization of actions strengthening the corporation as an important element of the system of a democratic state and civil society.

Keywords: professional self-government; professions of public trust; decentralization; survey study